

ἄξιον γεγονός. Μέχρι τῶν χρόνων τούτων ὁ τίτλος τοῦ πατριάρχου ἀπενέμετο ὡς τίτλος τιμῆς οὐ μόνον εἰς τοὺς μεγάλους ἐπισκόπους Ρώμης, Ἀντιοχείας, Ἀλεξανδρείας, Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων ἀλλὰ καὶ εἰς διαφόρους δευτερεύοντας ἐπισκόπους, τὸν Ἡρακλείας, τὸν Ἐφέσου, τὸν Καισαρείας. Ἀφ' ἧς ὅμως ὁ 28 κανὼν καθυπέβαλεν εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως ὀριστικῶς τὰς διοικήσεις Θράκης, Ἀσίας καὶ Πόντου, οἱ ἐπίσκοποι Καισαρείας (1), Ἡρακλείας καὶ Ἐφέσου ὠνομάσθησαν μόνον ἕξαρχοι, τὸ δὲ ἐπώνυμον τοῦ πατριάρχου, γενόμενον ἤδη ἱεραρχικὸν ἐπώνυμον καὶ οὐχὶ ἀπλῶς τιμητικόν, ὡς ἦτο πρότερον, ἀπεδόθη εἰς μόνον τοὺς πέντε ὑπερτάτους ἱεράρχας τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὴν ἀκόλουθον τάξιν· Ρώμης, Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων.

Ἐπὶ πᾶσι μὴ παραλείψωμεν γὰρ σημειώσωμεν ὅτι ὁ βασιλεὺς Μαρκιανός, προσελθὼν εἰς τὴν σύνοδον αὐτήν, ἐλάλησε πρὸς αὐτὴν λατινιστί, ἐξηγουμένου τοῦ λόγου ὑπὸ διερμηνέως, ὅπως συνέβαιναν ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου. Καὶ ὅμως ἡ σύνοδος αὐτοῦ συνέκειτο καθ' ὀλοκληρίαν ἐξ ἑλλήνων ἀρχιερέων· ἀλλ' ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει μοναρχία ἐλογίζετο ἔτι ὡς ρωμαϊκὴ μοναρχία, ὥστε ἡ ἐθιμοταξία ἀπῆται τὴν ἐπίσημον χοῆσιν τῆς λατινικῆς γλώσσης. Ὅπόσον δὲ ἡ ἐθιμοταξία αὕτη ἐτηρεῖτο αὐστηρῶς ἐξάγεται καὶ ἐκ τούτου, ὅτι ὁ ἕξαρχος τοῦ πάπα Ἰουλιανός, ὁ ἐπίσκοπος Κῶ, καίτοι Ἕλληνας ὢν αὐτὸς τὸ γένος, ἐλάλησεν ὅμως λατινιστί ἐν ὀνόματι τοῦ ἐντολέως αὐτοῦ ἐπισκόπου Ρώμης, καὶ ἐδέησεν ἐρμηνεὺς γὰρ μεταφράσῃ εἰς τὴν ἑλληνικὴν τὸν λατινικὸν τοῦ Ἑλληνος ἐκείνου λόγον. Ἀλλὰ τὸ γεγονός τοῦτο μαρτυρεῖ συγχρόνως εἴπερ τι καὶ ἄλλο ὅπόσον μάταιοι ἦσαν οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἀγῶνες τῆς ρωμαϊκῆς κυριαρχίας τοῦ γὰρ διατηρηθῆ ἡ λατινικὴ ὡς ἐπίσημος ἐν τῇ Ἀνατολῇ γλώσσα.

Ἐξηκολούθησε δὲ καὶ ἄλλως παγιούμενος τότε ὁ χριστιανισμός, διὰ τῆς ὁσημέραι προαγομένης καταλύσεως τοῦ ἀρχαίου δόγματος. Ναι μὲν, ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ Ἀρκαδίου, οἱ ἐθνικοί, πολυειδῶς καταδιωκόμενοι διὰ τε τῶν κατ' αὐτῶν ἐκδοθέντων νόμων καὶ ὑπὸ τῆς καταδρομῆς τῶν μοναχῶν καὶ τῆς μετὰ τούτων συμπτῶσεως τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν, ἐζήτουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄσυλον εἰς τὰ ἀπώτατα τῶν ἐπαρχιῶν χωρία, ὅπου ἐτέλουν ἤδη ἀφελῶς, ὅπως ἄλλοτε οἱ πρῶτοι χριστιανοί, τὰ τῆς πατρῴου αὐτῶν θρησκείας· εἰς δὲ τὰς πόλεις ἐξ ἐναντίας ἐθριάμβευον καὶ ἐπεκράτουν οἱ χριστιανοί. Ἀλλ' ὅμως πλεῖστοι εἰσέτι ὑφίσταντο ὀπαδοὶ τῆς εἰδωλολατρίας, οὐκ ὀλίγα δὲ αὐτῶν ἐσφύζοντο ἱερά καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πόλεις, μάλιστα ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι. Ἦκμαζον μὲν ἤδη ἐνταῦθα ἐπίσκοποι Κορίνθου, Πατρῶν, Σπάρτης, Ἀθηνῶν, Θηβῶν, Λαρίσης καὶ ἄλλων πόλεων, καὶ ἐνθρονοὶ ἀνεδείκνυντο ὑπέρομαχοι τῆς ὀρθοδοξίας, ἀλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι τῆς καρτερίας τῶν ἐθνικῶν δὲν ἠδυνήθησαν εἰσέτι γὰρ κατισχύσασιν καθ' ὀλοκληρίαν, πολλοῦ γε δεῖ, οὔτε ἡ εὐγλωττία τῶν ἀρχιερέων ἐκείνων οὔτε ὁ ζήλος τῶν μοναχῶν. Τοῦτο συνάγεται ἐπισήμως ἐκ τῶν ἐπανειλημμένων διατάξεων ὅσαι ἐξεδόθησαν κατ' αὐτῶν ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ. Μετὰ τοὺς προηγουμένως ἐκδοθέντας τέσσαρας κατ' αὐτῶν νόμους ὁ νόμος κε' τοῦ 426 ἔτους διατάσσει

(1) Κατὰ τῆς ὑπαγωγῆς τοῦ θρόνου Καισαρείας ὑπὸ τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως διεμαρτυρήθη σφοδρῶς ἡ παπικὴ αὐλή, ἕως οὗ μετὰ μακρὰς ἀντιρρήσεις ἀνεγνώρισε τὸ τετελεσμένον γεγονός, ἀφοῦ ἡ ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἐκήρυξε τὸν Καισαρείας μητροπολίτην πρῶτόθρονον καὶ ὑπέριτιμον τοῦ ὑπερτίμου (πάντες οἱ ἄλλοι μητροπολίται λέγονται ἀπλῶς ὑπέριτοι), ἔδωκε δὲ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τὸ δικαίωμα τοῦ προτείνειν τὸν μητροπολίτην αὐτῆς. Τὸ δικαίωμα τοῦτο μόλις πρὸ 50 ἐτῶν παρετήσατο ἡ ἐπαρχία οἰκειοθελῶς.